

سلامت روان جنین

تالیف

عدنان السیعی

ترجمه

فاطمه بیدی

دکتر محمد حاتمی

(دانشیار دانشگاه خوارزمی)

انتشارات آوای نور

تهران - ۱۳۹۶

سرشناسه	: سببعی، عدنان
عنوان قراردادی	: الصحه النفسیه للجنین، فارسی
عنوان و نام پدیدآور	: سلامت روان جنین/ تالیف عدنان السببعی؛ ترجمه فاطمه بیدی، محمد حاتمی.
مشخصات نشر	: تهران : آوای نور، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۸۴ ص:، مصور؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۳۱۲-۶
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه به صورت زیرنویس.
موضوع	: رفتار جنین
موضوع	: Fetal behavior
شناسه افزوده	: بیدی، فاطمه، ۱۳۵۸ - مترجم
شناسه افزوده	: حاتمی، محمد، ۱۳۳۶ - مترجم
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۶۶۲۲RG ۸۰۴۱ س۲س/

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تهران، میدان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهید وحید نظری،
پلاک ۹۹، طبقه دوم تلفن: ۶ و ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲

سلامت روان جنین

چاپ انتشارات دارالفکر سوریه «دمشق»

تالیف: عدنان السببعی

ترجمه: فاطمه بیدی - محمد حاتمی

ناشر: انتشارات آوای نور

صفحه آرا: منیر السادات حسینی

چاپ: اول ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۰۹-۳۱۲-۶

قیمت ۸۰۰۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

﴿رَبِّ إِيَّيْ نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا﴾

«خداوند! آنچه را در رحم دارم، برای تو نذر کردم»

«۳۵، آل عمران»

آنچه که در این کتاب می‌خوانید:

- بهداشت روانی جنین؛ که به مادر و سازگاری او با جنین مربوط می‌شود.
- بهداشت روانی کودکان؛ امری خانوادگی بوده و به نحوه‌ی تعامل والدین با یکدیگر و نیز با فرزندانشان مربوط می‌شود.
- بهداشت روانی بزرگسالان؛ که به مسئولیت‌ها و امورات شخصی افراد بالغ و بزرگسال می‌پردازد.

تقدیم به منجی عالم بشریت حضرت مهدی «عج»

تقدیم به پیشگاه آن انقلابگر بزرگی که انتظار قیام شکوهمندش، خود قیامی است که باطل و باطل مداران را با سفیر خشم منتظران به نابودی می کشاند.

آن امام بزرگواری که با ظهور پیروزمندش، رسالت ناتمام تمامی انبیاء و اولیاء

را کامل خواهد فرمود؛

آن وجود هدایت یافته و هدایتگری که قلب عالم امکان است و فرزند

«طه» و «یاسین»

و تقدیم به تمام آنان که با انتظار دولت کریمه او زنده اند و زندگی می کنند.

فهرست مطالب

مقدمه	۱۱
مطالعاتی پیرامون جنین	۱۵
فصل اول: معنی سلامت روان	۱۹
نتیجه گیری	۲۶
امنیت روانی	۲۶
احساس رضایت و شیرینی زندگی	۲۶
فصل دوم: آفرینش جنین و تغییرات تکاملی آن	۲۹
تحقیقات و مطالعات مربوط به اعضا	۳۱
فصل سوم: علم روانشناسی جنین	۴۳
بعضی از حقایق بسیار مهم است	۴۷
حقیقتی شگفت	۵۰
اتفاقی دیگر	۵۱
بینایی	۵۴
یادآوری	۵۴
ماجرای داستان اودیل	۵۷
فصل چهارم: ارتباط مادر - فرزندی	۵۹
ارتباط	۶۱
پیوند چیست و چه جایگاهی دارد؟	۶۲
پیوند اول	۶۳

- ۶۳.....شرایط مادران باردار
- ۶۵.....ماجرای کریستینا
- ۷۱.....بهترین راه برای برقراری ارتباط با جنین
- ۷۶.....یک برنامه آموزش برای تمرین
- ۷۸.....سلامت روان و تربیت جنین
- ۸۲.....امور مناسب و صحیحی که مادران باردار در طول دوران حمل، باید انجام دهند

مقدمه

حدود پنجاه سال قبل در دنیای معاصر ما احدی از مردم عامه، پزشکان یا علماء برای جنین انسان احساس خاص، شعور، آگاهی و یا فعالیت روانی قائل نبود. نه علم تجربی، نه پزشکی و نه حتی افکار خیال پردازان تصور نمی کرد که جنین دارای روان و نفسی انسانی باشد.

همگی اعتقاد داشتند که جنین در رحم مادرش فقط به عنوان یک عضو جسمانی است که در حال حاضر به مادر ملحق شده است، رشد و نمو می کند همانطور که دانه لوییا در گلدان رشد می کند و هنگامی که زمان تولدش فرا برسد از مادر جدا می شود.

شما خواننده گرامی؛ آیا می توانی تصور کنی که دانه لوییا چیزی را بفهمد یا احساس کند و یا لبخند بزند یا چیزی را به یاد آورد؟ یا صدای موسیقی او را به طرب و تحرک وا دارد. مسلماً اینطور تصور نمی کنی. آنها نیز جنین را فقط موجود زنده ای تصور می کردند که دارای ساده ترین سطوح زندگی در حد یک زندگی نباتی است. درست است که جنین از مادرش تغذیه می کند و مواد زائدش را به خون او تزریق می کند ولی او چیزی را درک و فهم نکرده و از لحاظ روحی و روانی نه تأثیر می پذیرد و نه بر مادرش تأثیر می گذارد.

مشکل این بود که انسانها از زمانهای دور تا کنون جنین را در حالت جنینی اش ندیده بودند و با آن تماسی نداشتند مگر زمانی که جنین بیمار می شد و یا نقصی پیدا می کرد یا در حالات و شرایط خطرناکی قرار می گرفت که منجر به سقط می شد و یا پیش از موعد و نارس به دنیا می آمد. و کسی نمی دانست که جنین هنگامی که صحیح و سالم و دست نخورده در رحم مادر قرار دارد بر او چه می گذرد و به طور خلاصه جنین بکر و ناشناخته بود. این چنین بود که آنها همانند افراد ستمگر برای او حکمی غیابی صادر می کردند و به او نسبت های ناروا و ناصحیح می دادند.

علاوه بر این، علم پزشکی تا حدود نیمه قرن بیستم در رابطه با پذیرش فعل و انفعالات روانی جنین نیز در تردید بوده، به طور کلی نسبت به نقش این انفعالات در پیدایش و بروز بیماری های جسمانی مردم نیز در جهل بود، لذا پزشکان هر چیزی را که مانند حرارت اجسام قابل سنجش و اندازه گیری نبود و یا نمی توانستند مکان آن را مشخص کنند مثل وقتی که مکان قلب یا بینی را در جسم انسان مشخص می کنند، تحقیق درباره آن را به فیلسوفان و افرادی که توانایی زیادی در خیال پردازی داشتند واگذار می کردند. لذا فعالیتها و پردازش های روحی روانی انسان، از حیثه فعالیت-

های پزشکان خارج بود و نوع شغل پزشکان و فرصت کم آن‌ها، فرصتی برای رسیدگی به تصورات روانی و افکار بیماران را به آنان نمی‌داد.

یکی از پزشکانی که در دهه چهل فارغ التحصیل شده بود به من می‌گفت:

ما کجا و این همه انتظار و توقع برای درمان روح و روان بیمار کجا؟ ما وقتی مقابل بیمار قرار می‌گیریم او را فقط به عنوان یک پدیده جسمانی با اندام و اعضای مشخص و واضح دیده و تصور می‌کنیم. آیا از ما پزشکان می‌خواهید که بیماری‌های جسمانی او که مانند خورشید برایمان خودنمایی می‌کند را رها کرده و به لایه‌های پنهان افکار و ریشه‌های پنهانی اضطراب و احساسات روانی او توجه کنیم؟ مریض یک موجود است که در یکی از اعضای جسمانی‌اش خللی و نقصی ایجاد شده و وظیفه پزشک این است که به رسالت خود که همان تشخیص علت بیماری و تسلط بر آن است عمل کند و این تمام آن چیزی است که ما باید انجام دهیم.

این جملات را پزشکی به زبان می‌آورد که به دست اساتید پزشک پرورش یافته بود که تحت تاثیر و وابسته به تفکرات مادی بودند که از قرن ۱۸ میلادی بر جامعه آن روز حاکم و در آن رایج بود. یعنی قبل از آن که واکنش‌های روانی و تاثیرش در ایجاد بیماری‌ها کشف و اثبات شود. همچنین قبل از این که علم سایکوسوماتی^۱ (روان تنی) به وجود آید و قبل از این که تاثیر اضطرابات روانی-عاطفی در بیماری‌های دستگاه هاضمه مثل زخم معده و چاقی مفرط و بیماری قلبی-عروقی و فشار خون کشف شود. قبل از آن که دانسته شود که این‌ها بیماری روانی-جسمانی است که به شکل جسمی ظاهر می‌شود ولی منشأ اصلی آن روانی است و بالاخره قبل از آن که علم پزشکی کامل شده و انسان را برگرفته از دو بعد جسم و روان بدانند. دو بعدی که یک حقیقت واحد به نام انسان را می‌سازند.

و به این صورت دو عامل بسیار مهم تغییر و انقلابی در آموخته‌های ما در مورد نحوه خلقت انسان و ایجاد بیماری‌هایی که انسان به آن مبتلا می‌شود منجر می‌گردد. این دو امر عبارتند از:

۱- پیشرفت ابزارآلات تسهیل کننده پژوهش‌های علمی و به کارگیری تکنولوژی در تشخیص بیماری‌ها و در رأس آن تکنولوژی دیدن داخل مفاصل و سونوگرافی.

۲- اعتراف به نقش عوامل روانی و تأثیر گزاری آنها همانند عوامل جسمانی در ایجاد همه بیماری‌ها و یا در بهبودی و سلامتی انسان.

این دو عامل بزرگ به کشفیاتی منجر شد که قبل از آن کسی ندیده بود و کسی نیز توقع دیدن آن را نداشت و بر ذهن کسی نیز خطور نکرده بود. پس باید طرف دیگر این کشفیات را که به مراحل ابتدایی زندگی انسان مربوط است را نیز مورد توجه و مطالعه قرار دهیم، یعنی همان مرحله آفرینش و شکل گیری دوران جنینی.

مطالعاتی پیرامون جنین^۲

پژوهشگران معتقدند که جنین موجودی پیچیده است و فقط به عنوان عضوی جسمانی که به مادر متصل نیست و در دنیای شباهت نیز هیچ تشابهی به دانه ساده لوبیا ندارد. با استفاده از سونوگرافی مشاهده می شود که جنین به شکلی کاملاً واضح و قطعی نسبت به شرایط محیط، حساسیت و واکنش نشان می دهد که فعلاً با چند عبارات ساده آن را خلاصه کرده و شرح و بسط آن را به صفحات بعد می سپاریم.

مشاهده شده است که جنین می تواند شاد و یا غمگین شده، علائم شادی و خوشحالی و نیز درد و ناراحتی را بر چهره و نیز در حرکات جسمانی اش ظاهر کند. سخت است که بگوییم جنین چیزی را دوست دارد و یا از چیزی بدش می آید ولی رفتار او گویای این مطلب است. هرگاه ذائقه اش به غذای شیرین تمایل داشته باشد با اشتهایی فراوان آن را جذب می کند. در یک آزمایش برای او مقداری شکر محلول در مایع مغذی محیطی او که آمینون^۳ نام دارد، تزریق کردند سپس مشاهده شد که جنین به سوی آن جذب شد و آن را مکید، سپس برای او ماده ای بد طعم به نام لیبرول که شبیه ید است تزریق شد ولی او از آن بیزارى جست و با کراهت به آن پشت کرد. هنگامی که یک موسیقی آرام بخش با کمانچه برای مادرش اجرا شد مشاهده شد که جنین مانند کسی که برای شنیدن سکوت می کند، آرام گرفت و به نظر می رسید که از آن لذت می برد و برعکس برایش موسیقی خشن پخش کردند، پس او را مشاهده کردند که مضطرب شده و دست و پایش را جمع می کند. بعد از ماه هفتم صدای مردان زیادی را برای او پخش کردند و سپس دیدند که او تحریک شد و هنگام شنیدن صدای پدرش خوشحال شد و به نظر می رسد که آن را تشخیص داده و لهجه ی پدرش را می شناسد.

^۲ مشاهدات و بررسی ها از دیدن جنین انسان تا دیدن جنین برخی حیوانات مثل گوسفند ادامه یافت و تا آنجا پیش رفت که مثلاً بوسیله ضبط صوت بر روی نوار صدای زوزه گرگ را ضبط کرده و پس از پخش آن جنین گوسفند در شکم مادرش به ارتعاش و تکاپو افتاد مانند اینکه دارد فرار می کند (سبحان الله).

^۳ amnion

و زمانی که مادرش اقدام به استعمال دخانیات می کند او نفرتی شبیه به زمانی که موسیقی خشن شنیده بود از خود نشان داد.^۴

خواننده عزیز؛

طبق وعده‌ایی که برای تکمیل مطالبی که به صورت خلاصه به آن اشاره کردیم حال به شرح و توضیح علمی سلامت روان پرداخته و سعی می کنیم مراحل تکامل و خلقت جنین را معرفی کنیم. لذا مطالب علمی بعدی که به آن خواهیم پرداخت عبارت خواهد بود از:

^۴ دانشجویی در رابطه با مطالعاتی که در مورد جنین ها شده بود سوالی را مطرح کرد تحت این عنوان که: این کشف علمی را با توجه به فرمایش قرآن کریم که در سوره نحل ۸۷/۱۶ می فرماید: (و خداوند شما را از شکم مادرانتان خارج نمود درحالی که چیزی نمی دانید) چگونه تفسیر داده و تطبیق می دهیم؟

ما به آن دانشجو چنین پاسخ می دهیم که: به آن چه در آیه گفته شده دقت کن که می فرماید (از شکم مادران بیرون آورد شما را درحالی که چیزی نمی دانید) و فرموده است (درحالی که چیزی را حس نمی کنید یا درک نمی کنید). پس عبارت نمی دانید را درباره "علم" به کار برده است ولی آنچه ما درباره آن بحث می کنیم و تکنولوژی سونوگرافی نیز بر آن صحنه می گذارد این است که جنین به هیچ درجه ای از علم نائل نشده است و علمی ندارد بلکه فقط از نوعی زندگی برخوردار بوده و واکنش هایی را پاسخ می دهد. علم اگر همراه با قدرت تشخیص و دقت و تفکر نباشد علم نیست و مشاهداتی که بوسیله سونوگرافی از جنین شده است نیز بیانگر این نیست که جنین دارای قدرت تشخیص و تفکری دقیق است، بلکه تمام آنچه که از سوی محققین بررسی و بیان می شود بیانگر این است که جنین عملاً به حرکات توجه دارد و نیز بیانگر آمادگی جنین برای شناخت محیط پیرامونی خود است. و این آمادگی و استعداد یکی از غرائزی است که جنین با آنها پا به این دنیا می گذارد و هیچ یک از دانشمندان نیز آن را انکار نمی کند.

پس جنین این استعداد را حفظ کرده و رشد داده و با نیروی ذهن خود، آن را آشکار کرده و نشان می دهد که سال هاست محققین از آن به نطق (صحبت) تعبیر می کنند.

سپس بعد از زمانی طولانی این آمادگی ها تبدیل به علم می شود که تناسب با هوش، کنجکاوی و تلاش نوزاد و جایگاه او در گروه خانواده و گروهی که اطراف او هستند خواهد بود. البته علوم، تجربیات بیشتری را در این رابطه کشف خواهند کرد. تجربه های مربوط به جنین و تفاسیر جسمانی او، نشانه‌ایی از آیات الهی است که در کتاب شریفش به ما وعده فرموده است آن جا که می فرماید: بزودی آیات خود را هم در آفاق و هم در نفوسشان به آنها نشان خواهیم داد.

حال من در برابر سوال آن دانشجو سوال دیگری را مطرح می کنم و آن اینکه؛ همه ما می دانیم که همه انسان های اطراف ما دارای وجدان اخلاقی و طبیعتی متمایز از هم هستند، آیا ما می توانیم بگوییم که وجدان فلان انسان در ساعت هفت شکل گرفته و بوجود آمده؟ مثلاً بگوییم وجدان او در عصر روز دوشنبه یا چهارشنبه و در پنج ماهگی یا شانزده ماهگی عمرش شکل گرفته است؟ چنین سخنی محال است، چرا که این سوال اگر در مورد تکامل و خلقت هر انسانی مطرح شود این سخن پیش می آید که: آیا آن انسان قبل از آن تاریخ بدون وجدان و بدون احساسات بوده است؟

پاسخ صحیح این است که: وجدان اخلاقی و طبیعت زیبای هر انسانی به صورت استعدادهای قبلی در رحم مادر به وجود آمده و شکل گرفته است، سپس این آمادگی ها و استعدادها به ادراکات و شناخت های واضح تبدیل شده است. و این همان درک و شناختی است که در عقل و دین ماست که علم نوین آن را کشف و آشکار کرده است.

توضیح عبارت سلامت روانی به معنی عام، تکامل اعضاء جنین، تغییرات خلقی و رشد و نمو جنین، بررسی تفکری که اعتقاد دارد که سلامت دستگاه روانی در جنین امر بیهوده‌ایی نیست بلکه به حدی تاثیرگذار است که به پیکر بندی و شکل گیری اعضاء او کمک می کند چرا که دستگاه روانی و جسم مانند دو صورت برای یک حقیقت واحد به نام انسان هستند.

همچنین در ادامه از سخنان دانشمندان گرامی حسن بن الهیثم که در پژوهش‌هایش پیرامون بینایی و نورشناسی مطرح کرده است بهره‌مند خواهیم شد که می گوید:

وقتی به حادثه‌ای بر می‌خوریم، بینش و دقت بیشتری پیدا می‌کنیم و تشخیص می‌دهیم که چه چیز ثابت، حقیقی و اصل است و سعی می‌کنیم که در درون خویش به یقین برسیم، یقینی که لغزش در آن نیست. سپس به حق و حقیقتی می‌رسیم که قلبمان را گرم و آن را نورانی می‌کند.

و سپس از سخنان فیلسوف گرامی آقای غوبلو، بهره می‌بریم که می‌گوید:

«وقایع و پدیده‌ها» اساس علم و مرکز و سند آن و معیار صحت و درستی علم است. هیچ علمی وجود نخواهد داشت مگر بوسیله انطباق بر حقایق. علم همان واقعیت است که به شکل وقایع و حقایق پدید آمده است. ما به تمامی این امور اشاره خواهیم کرد ولی ابتدا باید در دو اصل به تفاهم برسیم:

الف) معنی سلامت روان.

ب) ارتباط سلامت روان با تکامل اعضاء جسمانی جنین.